

HEADLINES
RADIO SHOW
 TACKLING FASCINATING MODERN
 CONTROVERSIES FROM
 A HALACHIC PERSPECTIVE
with
DOVID LICHTENSTEIN

Simcha

A means to an end or an end by itself What it Means and How To Get It

Show# 156 | February 3rd 2018

אמרי שמות הרי"מ יט

וחכמות ואצטגנינות כידוע לכל, ובאמת שיתרו פירש מע"ז גם קודם שבא משה רבינו ע"ה אליו כמאמר חז"ל (שמור"א לב) על הפסוק ויבאו הרועים ויגרשום, והיינו שהשיג אחדותו יתברך מן כל הע"ז שחקר בהם עד תכליתם, כי הוא היה הכומר הכולל וממנו יצאו, ועל כן השיג מהם עצמם שירד והשיג שרשם מכל הכוחות העליונים בחכמתו וחקירתו היטב.

וזה שאמר (להלן יח יא) עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים, והמ"ם כמו מן, פירוש מכל האלהים כמו מן כל האלהים, שמן כל האלהים נתוודע לו כי גדול ה', ויתרו ידע היטב שאין להשיג זה באמת לאמתו רק על ידי זה, וכל מה שהיה חוקר בע"ז יותר השיג אחדותו יתברך באמת.

ויתרו רצה לזכות את בני ביתו ולזאת רצה שיתן משה רבינו ע"ה בנו לעבודה זרה, היינו שירד לתוך ענין העבודות הזרות וילמוד עמו שישגי גם הוא אחדות הש"ית באמת, וז"ש שנתן בנו לע"ז וכו'.

וזה היה קודם מתן תורה, אבל לאחר מתן תורה שנשמתם נאצל מכח התורה, ואף שהיה כן משעת הבריאה, אך שלא נתגלה לעין כל בשר רק במתן תורה, ונתגלה מקודם ליחידים כמו אדם ונח

שקיימו כל התורה אף מקודם שניתנה, אבל אחר מתן תורה יכול כל אחד מישראל להגיע לזה, וזה ידוע בכל הספרים הקדושים.¹⁰¹

וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל
 וגו' [ב כג]. כי קודם שמת היו שרוים כל כך בגלות כי לא הרגישו שהם

ויוראל משה לשבת את האיש וגו' [ב כא]. מה שאיתא במכילתא (פרשת יתרו) שנשבע משה ליתרו שיתן בן הראשון לעבודה זרה ע"ש. וקשה למה לא נתקיים השבועה.

א"א שהרצון מיתרו היה שיבוא בנו הראשון לעתה ידעתי כי גדול ה' מכל וגו' (להלן יח יא) על די הדרגה שהיה יתרו בא, שיעבוד מקודם כל ע"ז רח"ל, ויראה שאין בהם ממש. אבל משה רע"ה לא רצה זה, מחמת שלא ימלט שישאר אצלו רושם, כמו אחד שזורק רקק ורפש וניתו עליו גם כן מעט רפש בעת שזורק ממנו.

ולכך הדין בביטול עבודה זרה שצריך שהעכו"ם יבטל העבודה זרה (ע"ז נב:), שאצל ישראל לא שייך לשון ביטול, כי משמע שיש בזה ממש ורק הוא שביטל, וישראל אסור אפילו בשיתוף.¹⁰²

ויוראל משה לשבת את האיש וגו' [ב כא]. איתא במכילתא (פרשת יתרו עה"פ ואת שני בניה וגו') אמר לו יתרו וכו' בן שיהיה תחילה יהיה לע"ז מכאן ואילך לשם שמים וכו' וישבע לו שנאמר ויוראל משה וגו' עיי"ש. והוא פלא אם היה כפי פשוטו, ולא כן הדבר.

אך הענין הוא שקודם מתן תורה היה השגת האלקית רק על ידי פילוסופיא

ואבות כנ"ל, על כן שוב אין צריך לשום חקירה פילוסופית ולא לחכמת יתרו, רק לטהר המדות על פי תורה ולהודוך גופו מתומריותו אז יאיר בתוכו נשמתו אשר הוא חלק אלקי וכו', והוא ענין הרוח הקודש.

וז"ש (אבות פ"א מ"ד) אם אין אני לי מי לי, להיות עם הפשטת הגשמיות ואין רואה עצמו, מי לי, וכמו האבות

Rabbi Moshe Weinberger

דרך חיים (מהר"ל) אבות פ"ו מ"ז

הח' בשמחה, כי השמחה מדה גדולה כי כאשר האדם הוא בשמחה הוא בשלימות ועי"ז מקבל התורה שהיא שלימות האדם, וכאשר האדם בצער אז הוא בחסרון אין מקבל התורה שהיא שלימות האדם, כלל הדבר כי אין ראוי לאדם שלימות האלהי הזה היא התורה כ"א ע"י שמחה שהיא שלימות נפשי, וכאשר האדם נפשו בשמחה אז ראוי לקבל נפשו שלימות התורה.

ליקוטי מהר"ן ח"ב סימן כד

מצוה גדולה להיות בשמחה

בית קרלין סטולין פרקי מבוא עמוד כט

רבי אהרן הגדול היה, כגראה, אחד מן הראשונים לחולל מהפכה בתחום זה. חותם קרלין היה ניכר בנוסח ובנעימה, היינו התלהבות ושמחה, השוללת את העצבות לחלוטין, כפי שקרלין אמרה: „עצבות איננה עבירה, אבל טמטום הלב שהעצבות גורמת, אין העבירה הגדולה ביותר יכולה לגרום ומובילה עד שאול תחתיה“. לעומת זאת: שמחה מרוממת את האדם לדרגות עליונות, מביאתו לידי חשבון ומחשבה, וע"י מחשבה יכול האדם לאזן את מעשיו (בשמחה הן אותיות מחשבה). זוהי גם כוונת חז"ל באמרו: „אין עומדים להתפלל לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות... אלא מתוך שמחה של מצוה“.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נז עמוד א

שנאמר כפלח הרמון רקתך. מאי רקתך - אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון.

דף על הדף סנהדרין דף לז עמוד א

הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל (ראש ישיבת פוניבז') ביאר, שהיסוד הוא "אורח חיים למעלה למשכיל", אדם ע"י המצוות שעושה הוא אמור לעלות מעלה מעלה עד שזה יעשהו ל"אדם השלם", שלימות בעבודת השי"ת. אולם יש ועל אף המצוות שעושים הם נשארים באותה מדרגה נחותה שהיו בה מאז, והסיבה לכך היא משום שאין קשר ושייכות אצלם בין מצוה אחת לחברתה, ואינם עושים את הכל כהמשך אחד במהלך של "שלימות", ועל כן יש לדמותם ל"רימון", שכידוע לרימון יש עלים דקים שמפרידים בין הגרעינים בתוכו. וע"כ גם אנשים אלו נקראים "ריקנים", כי על אף המצוות הרבות שעושים, הם נשארים בבחינת "רימון" שגרעיניו מופרדים בתוכו, וכמו"כ הם לא ממשיכים ומתעלים בקשר רצוף של שלימות בין מצוה למצוה, ונשארים בגדר ריקנים. [ואפשר

להוסיף בנוסח אחר, קיי"ל דמצוות צריכות כוונה, והעושה מצוות ללא כוונה נשאר ריק מהתוכן של המצוות, וממילא אפי' מי שעושה הרבה מצוות אך ללא כוונה, הוא נשאר ריק מתוכן של המצוות].

ובזה ביאר גם הפסוק (בשופטים י"א) "ויתלקטו אל יפתח אנשים ריקים", שלכאורה איך אפ"ל על גדול הדור כיפתח [ראה ר"ה כה: יפתח בדורו כשמואל בדורו], שיתקבצו אליו אנשים "ריקים"?! [ויעוין בב"ק ס"פ החובל (צב ב) "מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דסרכי" ובפרש"י שם, ומבואר להדיא שהיו אנשים גרועים]. אלא ע"כ הפירוש הוא כנ"ל שבאמת היו מלאים מצוות כרימון, אולם אעפ"כ היו גרועים ונקראו "ריקים" כפי שנתבאר.

ועיין מוסר ודעת ח"א עמוד רפד

ויקרא רבה פרשת ויקרא פרשה ד אות ב

כל עמל האדם לפיהו וגם הנפש לא תמלא (קהלת ו, ז). אמ' ר' שמואל בר אמי משיסגל אדם למצות ומעשים טובים אינו מספיק להבל שיצא מפיו. גם הנפש לא תמלא, ר' ברכיה ור' קרוספי בש' ר' יוחנן אמ' כיקפיטורין היוצאין מן הוושט. ר' חננ' אמ' כציפרין היוצאין מן הוושט. שמואל אמ' כסולם רטיב והפיך היוצא מן הוושט. אמ' ר' ישמעאל בר רב יצחק כל משיסגל אדם למצות ומעשים טובים לפיו, ולא לפי בנו ולא לפי בתו. רבנין אמ' לפיהו, לריח רע. לפי שהנפש הזאת יודעת כל שיגיעה לעצמה יגיעה לפיכך אינה שביעה ממצות ומעשים טובים. אמ' ר' לוי לעירני שהיה נשוא בת מלכים, אפעלפי שמאכילה כל מעדני עולם אינו יוצא ידי חובתו, למה, שהיא בת מלכים. כך כל מה שיפעל אדם עם נפשו אינו יוצא ידי חובתו, למה, שהיא מלמעלה.

תניא ליקוטי אמרים פרק ה

ולתוספת ביאור באר היטב לשון תפיסא שאמר אליהו לית מחשבה תפיסא בך כו'. הנה כל שכל כשמשכיל ומשיג בשכלו איזה מושכל הרי השכל תופס את המושכל ומקיפו בשכלו והמושכל נתפס ומוקף ומלובש בתוך השכל שהשיגו והשכילו וגם השכל מלובש במושכל בשעה שמשיגו ותופסו בשכלו ד"מ כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה במשנה או בגמרא לאשורה על בוריה הרי שכלו תופס ומקיף אותה וגם שכלו מלובש בה באותה שעה. והנה הלכה זו היא חכמתו ורצונו של הקדוש ברוך הוא שעלה ברצונו שכשיטעון ראובן כך וכך דרך משל ושמעון כך וכך יהיה הפסק ביניהם כך וכך ואף אם לא היה ולא יהיה הדבר הזה לעולם לבא למשפט על טענות ותביעות אלו מכל מקום מאחר שכך עלה ברצונו וחכמתו של הקדוש ברוך הוא שאם יטעון זה כך וזה כך יהיה הפסק כך הרי כשאדם יודע ומשיג בשכלו פסק זה כהלכה הערוכה במשנה או גמרא או פוסקים הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקדוש ברוך הוא דלית מחשבה תפיסא ביה ולא ברצונו וחכמתו כי אם בהתלבשותם בהלכות הערוכות לפנינו וגם שכלו מלובש בהם והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה. וזאת מעלה יתרה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר במצות ידיעת התורה והשגתה על כל המצות מעשיות ואפי' על מצות התלויות בדבור ואפי' על מצות תלמוד

תורה שבדבור כי ע"י כל המצות שבדבור ומעשה הקדוש ברוך הוא מלביש את הנפש ומקיפה אור ה' מראשה ועד רגלה. ובידיעת התורה מלבד שהשכל מלובש בחכמת ה' הנה גם חכמת ה' בקרבו מה שהשכל משיג ותופס ומקיף בשכלו מה שאפשר לו לתפוס ולהשיג מידיעת התורה איש כפי שכלו וכח ידיעתו והשגתו בפרד"ס. ולפי שבידיעת התורה מלובשת בנפש האדם ושכלו ומוקפת בתוכם לכן נקראת בשם לחם ומזון הנפש כי כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש ונהפך שם להיות דם ובשר כבשרו ואזי יחיה ויתקיים כך בידיעת התורה והשגתה בנפש האדם שלומדה היטב בעיון שכלו עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עמו והיו לאחדים נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין סוף ברוך הוא המלובש בחכמתו ותורתו שבקרבה וז"ש ותורתך בתוך מעי וכמ"ש בע"ח שער מ"ד פ"ג שלבושי הנשמות בגן עדן הן המצות והתורה היא המזון לנשמות שעסקו בעולם הזה בתורה לשמה וכמ"ש בזהר ויקהל דף ר"י ולשמה היינו כדי לקשר נפשו לה' ע"י השגת התורה איש כפי שכלו כמ"ש בפרע"ח [והמזון היא בחי' אור פנימי והלבושים בחי' מקיפים ולכן אמרו רז"ל שתלמוד תורה שקול כנגד כל המצות לפי שהמצות הן לבושים לבד והתורה היא מזון וגם לבוש לנפש המשכלת שמתלבש בה בעיונה ולימודה וכל שכן כשמוציא בפיו בדבור שהבל הדבור נעשה בחי' אור מקיף כמ"ש בפרע"ח]:

תניא ליקוטי אמרים פרק ז

אך נפש החיונית הבהמית שבישראל שמצד הקליפה המלובשת בדם האדם כנ"ל ונפשות בהמות וחיות ועופות ודגים טהורים ומותרים באכילה וקיום וחיות כל הדומם וכל הצומח המותר באכילה וכן קיום וחיות כל המעשה דבור ומחשבה בענייני עוה"ז שאין בהם צד איסור לא שרש ולא ענף משס"ה מצות לא תעשה וענפיהן דאורייתא ודרבנן רק שאינן לשם שמים אלא רצון הגוף וחפצו ותאוותו ואפי' הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש אלא שכוונתו אינה לשם שמים כדי לעבוד את ה' בגופו לא עדיפי מעשה דבור ומחשבות אלו מנפש החיונית הבהמית בעצמה והכל כאשר לכל נשפע ונמשך ממדרגה השנית שבקליפות וסטרא אחרא שהיא קליפה רביעית הנקראת קליפת נוגה שבעולם הזה הנקרא עולם העשיה רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב בתוכה [שממנה באות מדות טובות שבנפש הבהמית שבישראל כמ"ש לעיל] והיא בחי' ממוצעת בין שלש קליפות הטמאות לגמרי ובין בחי' ומדרגת הקדושה ולכן פעמים שהיא נכללת בשלש קליפות הטמאות [כמ"ש בע"ח שער מ"ט ריש פ"ד בשם הזהר] ופעמים שהיא נכללת ועולה בבחי' ומדרגת הקדושה דהיינו כשהטוב המעורב בה נתברר מהרע וגובר ועולה ונכלל בקדושה כגון ד"מ האוכל בשרא שמינא דתורא ושותה יין מבושם להרחיב דעתו לה' ולתורתו כדאמר רבא חמרא וריחא כו' או בשביל כדי לקיים מצות ענג שבת וי"ט אזי נתברר חיות הבשר והיין שהיה נשפע מקליפת נוגה ועולה לה' כעולה וכקרבן. וכן האומר מילתא דבדיחותא לפקח דעתו ולשמח לבו לה' ולתורתו ועבודתו שצריכים להיות בשמחה וכמו שעשה רבא לתלמידיו שאמר לפנייהם מילתא דבדיחותא תחלה ובדחי רבנן. אך מי שהוא בזוללי בשר וסובאי יין למלאת תאות גופו ונפשו הבהמית שהוא בחי' יסוד המים מארבע יסודות הרעים שבה שממנו מדת התאוה הנה ע"י זה יורד חיות הבשר והיין שבקרבו ונכלל לפי שעה ברע גמור שבשלש קליפות הטמאות וגופו נעשה להן לבוש ומרכבה לפי שעה עד אשר ישוב האדם ויחזור

לעבודת ה' ולתורתו כי לפי שהיה בשר היתר ויין כשר לכך יכולים לחזור ולעלות עמו בשובו לעבודת ה' שזהו לשון היתר ומותר כלומר שאינו קשור ואסור בידי החיצונים שלא יוכל לחזור ולעלות לה' רק שהרשימו ממנו נשאר בגוף ועל כן צריך הגוף לחיבוט הקבר כמ"ש לקמן מה שאין כן במאכלות אסורות וביאות אסורות שהן משלש קליפות הטמאות לגמרי הם אסורים וקשורים בידי החיצונים לעולם ואין עולים משם עד כי יבא יומם ויבולע המות לנצח כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ או עד שיעשה תשובה גדולה כל כך שזדונות נעשו לו כזכיות ממש שהיא תשובה מאהבה מעומקא דלבא באהבה רבה וחשיקה ונפש שוקקה לדבקה בו ית' וצמאה נפשו לה' כארץ עיפה וציה להיות כי עד הנה היתה נפשו בארץ ציה וצלמות היא הסטרא אחרא ורחוקה מאור פני ה' בתכלית ולזאת צמאה נפשו ביתר עז מצמאון נפשות הצדיקים כמאמרם ז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים כו' ועל תשובה מאהבה רבה זו אמרו שזדונות נעשו לו כזכיות הואיל ועל ידי זה בא לאהבה רבה זו אבל תשובה שלא מאהבה זו אף שהיא תשובה נכונה וה' יסלח לו מכל מקום לא נעשו לו כזכיות ואין עולים מהקליפה לגמרי עד עת קץ שיבולע המות לנצח. אך החיות שבטפות זרע שיצאו ממנו לבטלה אף שירדה ונכללה בשלש קליפות הטמאות הרי זו עולה משם בתשובה נכונה ובכוונה עצומה בקריאת שמע שעל המטה כנודע מהאר"י ז"ל ומרומז בגמרא כל הקורא קריאת שמע על מטתו כאלו אוזח חרב של שתי פיות כו' להרוג גופות החיצונים שנעשו לבוש לחיות שבטפות ועולה החיות מהם כידוע ליי"ח. ולכן לא הוזכר עון זרע לבטלה בתורה בכלל ביאות אסורות אף שחמור מהן וגדול עונו בבחי' הגדלות ורבו הטומאה והקליפות שמוליד ומרבה במאד מאד בהוצאת זרע לבטלה יותר מביאות אסורות רק שבביאות אסורות מוסיף כח וחיות בקליפה טמאה ביותר עד שאינו יכול להעלות משם החיות בתשובה אא"כ יעשה תשובה מאהבה רבה כל כך עד שזדונות נעשו לו כזכיות ובזה יובן מאמר רז"ל איזהו מעוות שלא יוכל לתקון זה שבא על הערוה והוליד ממזר שאז גם אם יעשה תשובה גדולה כל כך אי אפשר לו להעלות החיות לקדושה מאחר שכבר ירדה לעולם הזה ונתלבשה בגוף בשר ודם:

ספר חדושי אגדות מהר"ל מסכת נדרים דף פ"א

ועוד כי אם היו דבקים בו יתברך במה שנתן תורה לישראל, כשם שנתן אותה לישראל כך היה הש"י מקיים אותה, ומכ"ש הוא אם היה הוא יתברך נותן אותה כ"ש דהיה סבה לקיים התורה, ודבר זה ידוע בחכמה, כי הסבה למציאת הדבר כ"ש שהוא סבה לקיים הדבר, אך מפני שלא היו מתדבקין בו במה שנתן תורה לישראל לא היה הוא יתברך סבה לקיום התורה ג"כ, והבן זה כי הוא שורש גדול וחכמה בענין זה. ולפיכך אמרו דבר זה שאלו לחכמים ונביאים ולמלאכי השרת ולא פרשוה ועד שפרשו הקב"ה בעצמו, וכאשר תבין את הדברים שבארנו לך, כי החטא הזה מה שלא ברכו בתורה תחלה והוא התחלה לסור מן הש"י מה שלא ברכו בתורה להתדבק בו במה שהוא נותן התורה, ודבר זה הוא על הכל ולפיכך דבר זה שאלו לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פרשו אותו עד שפרשו הקב"ה בעצמו, ור"ל בזה כי אף החכמים הנביאים והמלאכים אינם מגיעים למדריגה זאת מה שהאציל הש"י התורה מאתו עד שפרשה הקב"ה בעצמו שהוא המאציל, לכך אמרו שאין מברכין בתורה תחלה ויש להבין אלו ג' שזכר חכמים נביאים מלאכי שרת החכמה חכמת האדם שנברא בצלם אלקים והנביאים אשר עליהם יד ה' בנבואה ומלאכי מרומים שהם מלאכי עליון כל אלו ג' החלקים אינם מגיע עד

המעלה אשר הוא יתברך השפיע התורה לישראל ונבדל מהם השגה זאת והבן זה מאוד כי הוא עוד יותר עמוק:

נפש החיים שער ד פרק ג-ד

אבל האמת כי ענין לשמה פירש לשם התורה. והענין כמו שפירש הרא"ש ז"ל על מאמר ר"א בר' צדוק (נדרים נ"א א') עשה דברים לשם פעלן ודבר בהן לשמן. ז"ל עשה דברים לשם פעלן. לשמו של הקדוש ברוך הוא שפעל הכל למענהו. ודבר בהן לשמן. כל דבורך ומשאך בד"ת יהיה לשם התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול ולא לקנטר ולהתגאות עכ"ל. דקדק לבאר שינוי לשונו דר"א ב"צ שבעשיה אמר לשם פעלן. ובדבור אמר לשמן. לכן בענין העשיה פירש לשמו של הקדוש ברוך הוא שפעל הכל למענהו. ובענין הלמוד פירש לשם התורה כו'. וכוונתו ז"ל מבואר היינו כי עשיית המצוה ודאי שצריכה להיות למצוה מן המובחר בדביקות ומחשבה טהורה שבטהורות כפי שכלו והשגתו. כדי שיתקלס עילאה לגרום תיקוני העולמות וכחות וסדרים העליונים. זהו לשם פעלן כי כל פעל ה' למענהו וארז"ל לקילוסו. ואם כי ודאי שגם במצות העיקר בהם לעכובא הוא העשיה בפועל. והכוונה היתירה וטהור המחשבה אינה מעכבת כלל כמו שנתבאר לעיל סוף שער א' על נכון בע"זה עכ"ז מצטרף קדושת וטהור מחשבתו לעיקר העשי' בפועל לעורר ולפעול תקונים יותר גדולים בהעולמות משאם היתה המצוה נעשית בלא דביקות וקדושת המחשבה. אבל על הנהגת האדם בשעת עסק התורה בדיני המצות והלכותיהן אמר ודבר בהן ר"ל הדבור בעניני המצות והלכותיהן. יהיה לשמן. פי' לשם הד"ת היינו לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול. (ורש"י ז"ל ג' אחרת היתה לו שם ודבר בהן לשם שמים. לכן פירש שתהא כל כונתך לשמים. אמנם ענין ופי' לשמה שארז"ל בכ"מ ודאי שגם רש"י ז"ל יפרש כפירוש הרא"ש ז"ל כאן לפי גרסתו. וגם רש"י ז"ל כאן אין כונתו דביקות. אלא דאתי לאפוקי שלא יהא לימודו לשם קינטור וגיאות כמ"ש הרא"ש ז"ל. כדמוכח מסיום דברי ראב"צ אל תעשה עטרה להתגדל בהם כו'). וזהו שמסיים הש"ס גבי ריב"ז שלא הניח כו' לקיים מה שנאמר להנחיל אוהבי יש כו'. שמבואר הענין שם בכל אותה הפרשה שהוא מאמר התורה הקדושה עצמה אשר בחוץ תרונה. שיש לאל ידה להנחיל וליתן שכר טוב לכל ההוגה ועוסק בה מחמת אהבתה עצמה ממש. היינו להוסיף בה לקח ופלפול. וזהו אוהבי:

אמנם ודאי דא"א לומר שא"צ לענין עסק התורה שום טוהר המחשבה ויראת ה' חלילה. שהרי משנה שלימה שנינו אם אין יראה אין חכמה. ואמרו (יומא ע"ב ב') מ"ד למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין אוי להם לת"ח שעוסקים בתורה ואין בהם י"ש כו'. ובשמות רבה פ"מ כל מי שהוא יודע ואין בידו יראת חטא אין בידו כלום שקפלויות של תורה ביראת חטא. ובהקדמת הזוהר י"א ב' אמר רשב"י שהיראה איהי תרעא לאעלא לגו מהימנותא ועל פקודא דא אתקיים כל עלמא כו' ודא עקרא ויסודא לכל שאר פקודין דאו' מאן דנטיר יראה נטיר כולא לא נטיר יראה לא נטיר פקודי אורייתא כו' ע"ש ובפ' בהר ק"ח א' מאי עול מ"ש אלא כהאי תורה כו' ה"נ איצטריך לי' לבר נש לקבלא עלי' עול בקדמיתא ולבתר דיפלח לי' בכל מה דאצטריך. ואי לא קביל עליה האי בקדמיתא לא ייכול למפלח. ה"הד עבדו את ה' ביראה מהו ביראה כד"א ראשית חכמה יראת ה' כו'. וע"ד האי בקדמיתא הוא דכלא כו' בגין דבהאי עייל לשאר קדושה ואי האי לא אישתכח לגביה לא שריא ביה קדושה

דלעילא כו': ואמרו עוד כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו מתקיימת. כי יראת ה' תחלה היא עיקר הקיום של חכמת התורה. וכמשרז"ל (שבת ל"א ע"א) אר"ל מ"ד והיה אמונת עתך כו' אמונת זה סדר זרעים כו'. חשיב שם בזה הפסוק כל הש"ס ומסיים ואפ"ה יראת ה' היא אוצרו. דמה הכתוב את התורה לרב תבואות. והיראה לאוצר המחזיק בו המון תבואות ומשתמרים בתוכו. שיראת ה' היא האוצר לחכמת התורה"ק שעל ידה תתקיים אצל האדם. ואם לא הכין לו האדם תחלה אוצר היראה הרי רב תבואות התורה כמונח ע"פ השדה למרמס רגל השור והחמור ח"ו שאינה מתקיימת אצלו כלל. וכן אמרו ע"ז הכתוב בשמות רבה פ"ל אתה מוצא אדם שונה מדרש הלכות ואגדות ואם אין בו יראת חטא אין בידו כלום משל לאדם כו' יש לי אלף מדות של תבואה. א"ל יש לך אפותיקאות ליתן אותם בהם כו'. שנאמר והיה אמונת עתך כו' ע"ש:

נועם אלימלך שמות פרשת יתרו

או יאמר וידבר כו' לאמר כו' (כ, א). דהנה על ידי התורה אדם בא לידי דביקות וזהו את כל הדברים: לאמר אנכי ה', הוא הדביקות ואמונה:

ספר מסילת ישרים פרק א

יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. והנה מה שהורונו חכמינו זכרונם לברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא.

מגן אברהם ריש סימן רעד

טוב לנשק ידי אמו בליל שבת (הכוונות):

Rabbi YY Jacobson

ספר מורה הנבוכים פתיחה

המאמר הזה ענינו הראשון לבאר עניני שמות באו בספרי הנבואה, מהשמות ההם שמות משתתפים. ויקחום הפתאים כפי קצת הענינים אשר יאמר עליהם השם ההוא המשתתף. ומהם מושאלים, ויקחום גם כן כפי הענין הראשון אשר הושאלו ממנו. ומהם מסופקים, פעם יחשב בהם שהם יאמרו בהסכמה, ופעם יחשב בהם שהם משתתפים. ואין הכונה במאמר הזה להבינם כולם להמון, ולא למתחילים בעיון ולא ללמד מי שלא יעיין רק בחכמת התורה ר"ל תלמודה. כי ענין המאמר הזה כלו וכל מה שהוא ממנו הוא חכמת התורה על האמת. אבל כוונת המאמר הזה להעיר איש בעל דת שהורגלה בנפשו ועלתה בהאמנתו אמתת תורתנו והוא שלם בדתו ובמדותיו ועיין בחכמת הפילוסופים וידע עניניהם ומשכו השכל האנושי להשכינו במשכנו והציקוהו פשטי התורה

ומה שלא סר היותו מבין מדעתו או הבינהו זולתו מעניני השמות ההם המשתתפים או המושאלים או המסופקים, ונשאר במבוכה ובהלה, אם שימשך אחרי שכלו וישליך מה שידעהו מהשמות ההם ויחשוב שהוא השליך פינות התורה, או שישאר עם מה שהבינו מהם ולא ימשך אחר שכלו, אך ישליכהו אחרי גוו ויטה מעליו, ויראה עם זה שהוא הביא עליו הפסד ונזק בתורתו, וישאר עם המחשבות ההם הדמיוניות, והוא מפניהם בפחד וכובד ולא יסור מהיות בכאב לב ומבוכה גדולה. ובכלל המאמר הזה כוונה שניה, והוא ביאור משלים סתומים מאד שבאו בספרי הנביאים ולא פורש שהם משל, אבל יראה לסכל ולנבהל שהם כפשוטיהם ואין תוך בהם. וכשיתבונן בהם היודע בהם באמת ויקחם על פשוטיהם תתחדש לו גם כן מבוכה גדולה. וכשנבאר לו המשל ההוא או נעורר על היותו משל, ימלט וינצל מן המבוכה ההיא, ולזה נקרא המאמר הזה מורה הנבוכים. ואיני אומר כי המאמר הזה דוחה לכל ספק למי שיבינהו, אבל אומר שהוא דוחה לרוב הספקות הגדולות שבהם. ולא יבקש ממני המשכיל ולא ייחל שאני כשאזכור ענין מן הענינים שאשלימהו, או כשאתחיל לבאר ענין משל מן המשלים שאשלים כל מה שנאמר במשל ההוא. זה אי אפשר למשכיל לעשותו בלשונו למי שמדבר עמו פנים בפנים, כל שכן שיחברו בספר שלא ישוב מטרה לכל סכל (יחשב שהוא חכם) יורה חצי סכלותו נגדו. וכבר בארנו בחבורינו התלמודיים כללים מזה הענין והעירונו על ענינים רבים, וזכרנו בהם שמעשה בראשית הוא חכמת הטבע, ומעשה מרכבה הוא חכמת האלהות. ובארנו אמרם ולא במרכבה ביחיד אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו מוסרים לו ראשי פרקים, אם כן לא תבקש ממני הנה זולת ראשי פרקים. ואפילו הראשים ההם אינם במאמר הזה מסודרים ולא זה אחר זה אבל מפוזרים ומעורבים בענינים אחרים ממה שנבקש לבארו, כי כוונתי שיהיו האמתיות מושקפות ממנו ואחר יעלמו עד שלא תחלוק על הכוונה האלהית (אשר אין ראוי לחלוק עליה) אשר שמה האמתיות המיוחדות בהשגתו, נעלמות מהמון העם, אמר סוד ה' ליראיו. ודע כי הענינים הטבעיים גם כן אין ראוי לגלותם בלמד קצת התחלותיהם כפי מה שהם עליו בביאור. וכבר ידעת אמרם ז"ל ולא במעשה בראשית בשנים. ואילו באר שום אדם הענינים ההם כלם בספר יהיה כאלו דרשם לאלפים מבני אדם. ולזה הביאו הענינים ההם גם כן בספרי הנבואה במשלים ודברו בהם רז"ל בחידות ומשלים להמשך אחר דרך ספרי הקדש בעבור שהם ענינים ביניהם ובין החכמה האלהית קורבה גדולה והם ג"כ סודות מסודות החכמה האלהית. **ולא תחשוב שהסודות העצומות ההם ידועות עד תכליתם ואחריתם לאחד ממנו, לא כן, אבל פעם יוצץ לנו האמת עד שנחשבנו יום ואחר כן יעלימוהו הטבעים והמנהגים עד שנשוב בליל חשוך קרוב למה שהיינו תחלה, ונהיה כמי שיברק עליו הברק פעם אחר פעם והוא בליל חזק החשך. והנה יש ממנו מי שיברק לו הברק פעם אחר פעם במעט הפרש ביניהם עד כאלו הוא באור תדיר לא יסור וישוב הלילה אצלו כיום, וזאת היא מדרגת גדול הנביאים אשר נאמר לו ואתה פה עמוד עמדי, ונאמר בו כי קרן אור /עור/ פניו. ויש מי שיהיה לו בין ברק וברק הפרש רב והיא מדרגת רוב הנביאים. ומהם מי שיבריק לו פעם אחת בלילו כלו והיא מדרגת מי שנאמר בהם ויתנבאו ולא יספו. ומהם מי שיהיה בין בריקה לבריקה הפרשים רבים או מעטים. ויש מי שלא יגיע למדרגת שיאור חשכו בו בברק, אבל בגשם טהור זך, או כיוצא בו מן האבנים זולתם אשר יאירו במחשכי הלילה, ואפילו האור ההוא הקטן אשר יזריח עליו גם כן אינו תדיר, אבל יציץ ויעלם כאלו הוא להט החרב המתהפכת, וכפי אלו הענינים יתחלפו מדרגות השלמים. אמנם אשר לא ראו**

אור כלל אפילו יום אחד אבל הם בלילה יגששו והם אשר נאמר בהם, לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, ונעלם מהם האמת כולו עם חוזק הרואתו כמו שנאמר בהם ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים, והם

המון העם אין מבוא לזכרם הנה בזה המאמר. ודע כי כשירצה אחד מן השלמים כפי מדרגת שלמותו, לזכור

דבר ממה שהבין מאלו הסודות אם בפיו או בקולמוסו, לא יוכל לבאר אפילו מעט השיעור אשר השיגוהו באור שלם כסדר, כמו שיעשה בשאר החכמות שלימודם מפורסם. אבל ישיגהו בלמדו לזולתו מה שמצאהו בלמודו לעצמו, ר"ל מהיות הענין מתראה מציץ ואחר יתעלם, כאילו טבע הענין הזה הרב ממנו והמעט כן הוא. ובעבור זה כשכיון כל חכם גדול אלהי רבני בעל אמת ללמד דבר מזה הענין לא ידבר בו כי אם במשלים וחידות, והרבו המשלים ושמום מתחלפים במין ואף בסוג, ושמו ברובם הענין המכוון להבינו בראש המשל או באמצעיתו או בסופו, כשלא ימצא משל שזה הענין המכוון מראשו ועד סופו. והושם הענין אשר יכוון ללמדו למי שילמדהו ואם הוא ענין אחר בעצמו מפוזר במשלים מרוחקים. ויותר עמוק מזה היות המשל האחד בעצמו משל לענינים רבים, ישוה ראש המשל ענין אחד וישוה אחריתו ענין אחר. ופעם יהיה כלו משל לשני ענינים קרובים במין החכמה ההיא, עד שמי שירצה ללמד בלתי המשל וחידות, יבא בדבריו מן העומק וההעברה, מה שיעמוד במקום המשל והדבור בחידות, כאלו החכמים והיודעים נמשכים אחר הענין הזה ברצון האלהי, כמו שימשכום עניניהם הטבעיים. הלא תראה כי השם יתברך כשרצה להשלימנו ולתקן עניני המוננו בתורתיו המעשיות אשר לא יתכן זה אלא אחר דיעות שכליות, תחלתם השגתו יתברך כפי יכולתנו אשר לא יתכן אלא בחכמת האלהות. ולא תגיע החכמה האלהית היא אלא אחר חכמת הטבע, כי חכמת הטבע מצרנית לחכמת האלהות, וקודמת לה בזמן הלמוד כמו שהתבאר למי שיעיין בזה. ולזה שם פתיחת ספרו יתברך במעשה בראשית אשר הוא חכמת הטבע כמו שבארנו. ולעוצם הענין ויקרתו והיות יכולתנו קצרה מהשיג עוצם הענינים כפי מה שהם, הגיד לנו הענינים העמוקים ההם אשר הביא הכרח החכמה האלהית. להגידם לנו במשלים וחידות ובדברים סתומים מאד, כמו שארז"ל להגיד כח מעשה בראשית לבשר ודם אי אפשר, לפיכך סתם לך הכתוב בראשית ברא אלהים וכו'. וכבר העירוך על היות אלו הענינים הנזכרים סודות סתומות, וכבר ידעת מאמר שלמה רחוק מה שהיה ועמוק עמוק מי ימצאנו. ושם הדברים בכל זה בשמות המשתתפים בעבור שיבינם ההמון על ענין כשיעור הבנתם וחולשת ציורם, ויקחם השלם שכבר ידע על ענין אחר. וכבר יעדנו בפירוש המשנה שאנחנו נבאר ענינים זרים בספר הנבואה, וספר ההשואה, והא ספר יעדנו שנבאר בו ספיקות הדרשות כולם אשר הנראה מהם מרוחק מאד מן האמת יוצא מדרך המושכל והם כולם משלים. וכאשר החילותי זה שנים רבים בספרים ההם וחברתי מהם מעט, לא ישר בעינינו מה שנכנסנו בבאורו על הדרך ההיא, מפני שראינו שאם נעמוד על המשל וההעלם למה שצריך העלמתו, לא נהיה יוצאים מן הדרך הראשון ונהי מחליפים איש באיש ממין אחד. ואם נבאר מה שצריך לבאר יהיה זה השתדלותנו בלתי נאות בהמון העם. ואנחנו אמנם השתדלנו לבאר עניני הדרשות וגלויי הנבואה להמון. וראינו עוד שהדרשות ההם אם יעיין במ סכל מהמון הרבנים לא יקשה עליו מהם מאומה, כי לא ירחיק הסכל הנמהר הערום מן ידיעת הטבע המציאות, הנמנעות. ואם יעיין במ שלם חשוב לא ימלט מאחד משני דברים, אם שיקחם כמשמעם ויחשוב רע באומר ויחשבהו לסכל ואין בזה סתירה ליסודי האמונה. או שישים להם תוך, וכבר נצל, ויחשוב טוב על האומר, יתבאר לו התוך שבמאמר ההוא או לא יתבאר. ואמנם ענין

הנבואה ובאור מעלותיה ופירוש משלי ספריה יתבאר בזה המאמר בדרך אחד מן הביאור. ומפני אלו הענינים הנחתי מחבר שני הספרים ההם כפי מה שהיו, והספיק לי מזכרון יסודות האמונה וכללי האמיתות בקיצור ורמזים קרובים לבאור עם מה שזכרתיו בחבור הגדול משנה תורה. אבל המאמר הזה דברי בו עם מי שנתפלסף, כמו שזכרתי, וידע חכמות אמיתיות, והוא מאמין לדברים התוריים, נבוך בעניניהם אשר ערבבוהו בהם השמות המסופקים והמושאלים. והנה נביא פרקים בזה המאמר שלא יהיה בהם זכרון שם משתתף, אבל יהיה הפרק הצעה לזולתו. או יהיה הפרק ההוא מעורר על ענין מעניני שם משתתף, איני רוצה לגלות זכרון השם ההוא במקום ההוא. או יהיה הפרק ההוא מפרש משל מהמשלים או מעורר על ענין אחר שהוא משל. או יהיה הפרק כולל ענינים זרים שמאמינים בהם הפך האמת מפני שיתוף השמות. או מפני שאת המשל במקום הנמשל, או שאת הנמשל במקום המשל. ואחר שזכרתי המשלים נקדים הקדמה, והיא זאת:

רמב"ם לולב פרק ח הלכה טו

השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב, וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה, ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך. וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה, וכן דוד מלך ישראל אמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני, ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה'.

רמ"א או"ח סימן תרצז סעיף א

וטוב לב משתה תמיד (משלי ט"ו, ט"ו). ובביאור הגר"א במשלי שם

“אין אדם מת וחצי תאוותו בידו”. וטוב לב משתה תמיד. אבל מי שמסתפק במה שיש לו, לבו שמח תמיד, כמו האיש אשר משתה בביתו, שלבו שמח בעת שהוא שתוי יין, עד שאז אפילו המלך אינו שווה לו, אך לאחר הפיגו יינו אינו בשמחתו שהיה תחילה, מה שאין כן הטוב לב הוא תמיד שמח כעת שמחת השתוי בעת המשתה⁴⁸.

שו"ת הריב"ש סימן רכח

ועוד י"ל בדרך אחרת דכי ילפינן (קדושין מ"ב) שלוחו של אדם כמותו מדכתיב בפסח ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל **כמותו ממש ילפינן**, שהרי קרא השליח בשם כל הקהל וא"כ השליח כבעלים לגמרי.

(דצ"ט ג) בפסוק מה שהיה כבר נקרא שמו (ועיין בוח"א דקי"ב סעי"ב ודקל"ח א' ודקע"ג ב', ובחלק ב' דקל"ח א' ודקנ"ז א' ח"ג דניג ע"ב) והוא מובן ע"ד שנתבאר:

ג ומעתה יובן ענין מ"ש המדרש ברם הכא אני הוא הקורא ואני הוא המדבר ויש להקדים מ"ש במ"א ע"פ מארז"ל בפסוק אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אותם. וקרי ביה תקראו אתם. שקידוש המועדות בקריאת ב"ד תלאו הכתוב. וכמו שאנו אומרים מקדש ישראל והזמנים ישראל אינהו דקדשינהו לזמנים. וענין זה הוא כמבואר בזוהר בפ' אמור (דף צ"ד א) למלכא דזמין אושפיוזין כו' תלתא אינון זמנין מקדש כו'. כי המועדים הם חלים ע"פ רוב בשית יומין דחול. ואז היום דחול כשחל בו יו"ט היינו שהוא נקרא ונוזמן לבחי' הקדש שהוא ח"ע ולכן נקרא מקרא קדש וזהו המשל למלכא דזמין אושפיוזין כו'. אך כד' שיוכלו היומין דחול שהם חיצוניות המדות ח"ג כו' לעלות למעלה לבחי' חכמה עילאה שהיא בחי' קדש העליון. צ"ל תחלה המשכת הארה למעלה למטה מבחי' חכמה עילאה לאותו יום שאז ע"ז יוכל לעלות. והמשכה זו היא ע"י נשיי וע"ז נאמר אשר תקראו אתם דייקא. והטעם ע"ד מארז"ל בענין שליחות דשלוחו של אדם כמותו. ולכן אין שליחות לחש"י שאינו כמותו דהמשלח. אבל כשהוא בהשליחות הרי הוא כמותו דהמשלח ממש עד שהאיש מקדש בו ובשלוחו כו' וע"כ עד"ז השליח מקדש העליון להזמין היומין דחול שיהיו מקראי קדש. א"א כ"א שהשליח הוא כמותו דהמשלח. והיינו אתם דנשיי נאמר עליהם קדש ישראל לה'. ששרשם מבחי' ח"ע ועיין בזוהר פ' פקודי דרכ"ה ע"ב לכן יכולים להיות בהם ועל ידם המשכת האור מבחי' קדש העליון אל היום שחל בו הו"ט שע"ז שתקראו אתם דייקא נעשים מקראי קדש. להיות אח"כ עולים לבחי' קדש העליון. ועמ"ש בד"ה צו את בני כו' בפ' פינחס בענין להקריב לי במועדו. נמצא מובן מזה בענין השליחות שלמעלה שהוא מה שנמשך הארה ע"י אמצעות איזה בחינה. צ"ל השליח מתייחס בערך מה לגבי המקור שממנו נמשך ההארה. ואם לאו אינו שליח כו'. והנה המלאכים הם ג"כ שלוחים כי פ"י מלאך היינו שליח. דהיינו שהם שלוחי ההשפעה וכמ"ש במ"א בד"ה באתי לגני גבי אכלתי יערי כו' ויותר מזה נתבאר בד"ה מה יפו פעמיך בנעלים. בענין מט"ט שנק' נעל כו' ועיין בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ד' מענין המלאכים. ועיין באגה"ק קרוב לסופו. שיש הפרש גדול במעלת המלאך בשעה שהוא שליח מלמעלה שאזי נקרא בשם ה' ממש השוכן בקרבו משא"כ כשאינו שליח יש לו שם אחר כפי עבודתו ואזי קורא קדוש קדוש קדוש ה' כו' כלומר ששם ה' מובדל ממנו. ועיין בפרדס שער אבי"ע רפ"ד. ונחזור לענינינו לדברי המדרש דבאברהם כתיב ויקרא מלאך כו' המלאך קורא והדבור מדבר. והענין דהנה כתיב וארא אל אברהם כו' באל שדי. ושמי הו"י לא נודעתי להם. ועיין מ"ש מזה בפ' וארא על פסוק זה סד"ה וידבר אלקים כו' וארא שהשגת האבות היה מבחי' שם הו"י כשכבר נמשך בבחינת אלקים אבל ושמי הו"י דהיינו קודם שמתלבש בשם אלקים לא נודעתי להם רק משם היה השגת משה כו'. ועיין בפ"י הרמ"ז בזהר פ' וארא דכ"ג ע"א ע"ש היטב ובוח"א פ' וירא (דצ"ח ע"א). ועל כן באברהם המלאך קורא והדבור מדבר שהמלאך יוכל להיות שליח להביא המשכת השפע בתחלה שזהו ענין הקריאה שע"ז יוכל לעלות ולקבל הדבור והיינו לפי שהדבור נמשך מבחי' התלבשות בשם אלקים ממש ולכן המלאכים שנקראים ג"כ אלקים בפסוק כמ"ש כי ה' אלקיכם הוא אלהי האלקים ופ"י בפרדס בעה"כ דר"ל שהוא אלקי המלאכים. וגם נקראים המלאכים בני אלקים. על כן המלאך הוא בר שליחות מהדבור המדבר. ברם הכא במשה שהנבואה והדבור נמשך משם הו"י ממש קודם שמתלבש בשם אלקים וגם שמקור המשכה

שו"ה נאמר — קדש ישראל לה': נתקן ע"פ לוח התיקון וכת"י.

זו הוא מבחי' הענין דישת חשך סתרו. ע"כ גם הקריאה והמשכה שמתחלה מבחי' זו לא יוכל להיות ע"י מלאך שהוא נברא יש מאין. אלא אני הוא הקורא ואני הוא המדבר. פ"י כמ"ש אני ראשון ואני אחרון וע"ז נאמר לע"ל ראו עתה כי אני אני הוא. ופ"י בזהר פ' לך לך (דפ"ז ע"ב) לאחזאה דלא הוה פרודא בין עילא ותתא כו' והיינו כי אני אחרון זהו מדת מלכותו ית' סופא דכל דרגין המתלבשת בכי"ע ומשם יפרד שמהוה היש ודבר נפרד. אבל אני ראשון הוא בחי' אין והחכמה מאין תמצא שהחכמה היא בחי' ביטול ולעתיד יהיה הגילוי למטה כמו למעלה וזהו ראו עתה כי אני אני הוא שלע"ל יהיה גילוי זה גם בראיה שלנו כמ"ש עין בעין יראו כו'. ועמ"ש מזה ע"פ נאוה לחי"ך בתורים. אך במשה שנאמר וירא ראשית לו שהוא בחי' חכמה עילאה שנק' ראשית שנמשכת מבחי' אין אני ראשון ע"כ ע"ז ארז"ל אני הוא הקורא ואני הוא המדבר כו' פ"י אני הוא הקורא היינו מדת מלכותו ית' שנק' אני אחרון והוא ענין אני והו הושיעה נא. ואני הוא המדבר היינו בחי' והחכמה מאין תמצא שבחכמה עילאה מלוכב אור א"ס ב"ה ממש כמ"ש הו"י בחכמה. וגילוי זה הוא נקרא אני ראשון כו'. ומ"ש בזהר פ' וירא (דקי"ב סעי"ב) דויקרא אל משה הוא מלאך הברית. הענין הוא כי המל' עצמה הנק' מלך לפעמים נקראת מלאך כמ"ש בזוהר פ' בלק דקפ"ז א' כד איהי שליחא מלעילא וקבילת זהרא כו' והיינו כמו שהמלאך הנברא כשהוא שליח מלמעלה הוא אז בבחי' גבוה יותר מכשאינו שליח כמבואר למעלה, כך עד"ז בבחי' מל' הגם דאיהי וגרמוהי חד מ"מ כד איהי שליחא מלעילא כו' הוא בבחי' גבוה יותר וכדפירש הרמ"ז בפ' בלק שם ועד"ז הוא ענין אלף ועירא דויקרא שהוא הארה והמשכה שמבחי' כי שכן עליו הענין דישת חשך סתרו ונק' מלאך מלך אלף כו'. ועיין בזהר ס"פ וירא (דקי"ב ע"ב) ע"פ ומלאך פניו הושיעם ועיין בזהר פ' ויחי (דמ"ז ע"ב) ע"פ נפתלי אילה שלוחה וע' בפרדס בעה"כ ערך מלאך:

ד והנה התורה היא נצחית ושייך בחינות אלו גם עכשיו. כי הנה בעסק התורה כתיב ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך צל היינו בחי' מקיף עליון וכנודע מענין סוכות צלא דמהימנותא שהוא המשכת מקיפים עליונים וסוכה שחמתה מרובה מצלתה פסולה כי זהו כענין המשכה מבחי' ישת חשך סתרו שאינו נמשך רק בבחי' צל ומקיף ולא בבחי' אור וגילוי וזהו ענני כבוד כענין כי שכן עליו הענין אלא שכוכבים נראים מתוכה שהארת המקיף נמשך בפנימיות וכענין א' ועירא כו' ועד"ז בעסק התורה נאמר ג"כ ובצל ידי כסיתך כי הוא מבחי' מקיף כמ"ש במ"א בד"ה ביום השמיני עצרת שהענין לפי שמהבל הדבור נעשה מקיף לנשמה כו' ע"ש ובד"ה וארשתך לי שזהו ענין את ה' האמרת היום כו'. ועיין מזה בד"ה וידבר דבמדבר סיני באהל מועד. אך ע"י השגת ועיון התורה שמשגיג ג"כ וקולט ההלכה במוחו ותבונתו על זה נאמר מגלה עמוקות מני חשך. דהיינו שממשיך מבחי' המקיף דישת חשך סתרו שהוא חשך והעלם להיות נמשך בבחי' אור וגילוי וע"ז נאמר ותורה אור. להיות אור א"ס ב"ה שורה כמו למעלה כמ"ש אני ראשון ואני אחרון כו' כמ"ש כ"ז בד"ה המגביהי לשבת כו' ע"ש. וזהו ענין וידבר ה' אליו מאהל מועד כו' דכתיב ביה באהל מועד כי שכן עליו הענין וכבוד ה' מלא כו' וכל בחי' אלו הם בעסק התורה וכמארז"ל משחרב ביהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה א"כ יש בעסק התורה מבחי' הנ"ל שהיה שורה במשכן ובהמ"ק כי אין כבוד אלא תורה כי אורייתא מחכמה נפקת וזהו כבוד עילאה ל"ב נתיבות חכמה. אך בחכמה זו מלוכב אור א"ס ממש מגלה עמוקות מני חשך מבחי' ישת חשך סתרו וכדפי' הרמ"ז בפ' במדבר דקרי"ה הגזכר לעיל בפ"י הראני נא את כבודך. ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה לסוסי וזהו וכבוד

והיינו המשכת הכח בנפש שע"ז תרומם הנפש להיות בבחי' בא לכאן. וזהו ואני תפלה והנה זו היא ג"כ הכנה להיות אח"כ בעסק התורה בחי' ואשים דברי בפיך ובצל ידי כו' וכמאמר קדשנו במצותיך תחלה ואח"כ ותן חלקנו בתורתך וכמ"ש מזה בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי כו' ע"ש. וזהו ענין וידבר ה' אליו מאהל מועד ועמ"ש מכ"ז בפ' במדבר ע"פ במדבר סיני באהל מועד דפי' אהל מועד מלשון ונועדתי כו' על דרך מ"ש ראו עתה כי אני אני הוא כו' וכנז"ל. והמשכה זו הוא ע"י עסק התורה וכמ"ש סד"ה המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ תשב"כ ותשב"ע"פ שאז הוא לראות בחי' ראייה והתגלות. והיינו ע"י בחי' אני הוא הקורא ואני הוא המדבר וזהו אני מדבר בצדקה פי' ע"י צדקה וגמ"ח שהאדם עושה נמשך להיות בעסק תורתו בחי' אני מדבר והיינו כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך כו' וכתוב בכל המקום אשר אזכיר את שמי כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ששים המה מלכות כו':

אדם כי יקריב מכם וגו'. להבין החילו שלא לנוכח אדם כי יקריב לשון נסתר וסיים תקריבו את קרבנכם לשון נוכח. וגם דכי יקריב לשון יחיד ותקריבו את קרבנכם לשון רבים. וגם דהל"ל מלת מכם קודם כי יקריב היינו אדם מכם כי יקריב כו'. אך הנה נודע שיש בכל אחדי ב' נפשות. נפש האלקית ונפש הבהמית. אשר נפש האלקית שרשה מבחי' אדם כמ"ש ויברא אלקים את האדם בצלמו. וכתוב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וכמ"ש במ"א בד"ה ותחת רגליו כמעשה לבנת כו' והשתלשלות שלה למטה הוא ע"י בחי' פני אדם שבמרכבה. ונפש הבהמית היא נלקחה משמרי האופנים ושרשה מבחי' פני שור. ותכלית ירידת הנשמה לעוה"ז הוא כדי לברר נה"ב להיות בבחי' אתכפיא ואתהפכא והיינו ע"י נפש האלקית המתלבשת בה ומתבוננת בה' אחד בק"ש שמע ישראל כו' וע"ז ואהבת בכל לבבך בשני יצריך כו'. אך קודם ק"ש תקנו חכמים שתים לפניה לקיום הק"ש. כי א"א להכניע ולכבוש את רוח הנה"ב תחת ממשלת הנה"א כ"א ע"י שרשה של הנה"ב שמקור חוצבה הוא מחיות הקדש שבמרכבה פני אריה פני שור כו' כי אין הדינין נמתקין אלא בשרשן וכמ"ש מזה בד"ה כי תצא למלחמה על אויביך ובד"ה ונתתי לך מהלכים. והנה ע"ז נעשה עלייה גם לנפש האלקית ע"ד והחיות נושאות את הכסא. וכמ"ש מזה בד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. והנה ע"י העלאת מ"ן ואתעדל"ת נמשך אתעדל"ע וזהו ענין שנאמר בקרבנות ריח ניחוח להוי' וכמ"ש בד"ה והקרבנתם עולה אשה. והנה בחינה זו זהו ענין מה שבאתעדל"ת אתעדל"ע אך יש ג"כ אתעדל"ע מלמעלה הנמשך לעורר אתעדל"ת דהיינו לעורר את האדם להקיצו משנתו בהבלי העולם דכמו שבתחלת בריאת העולם היה המשכה בחד תנם כי חפץ חסד הוא. ואח"כ תולה במעשה התחוננים כמ"ש ויניחוהו בג"ע לעבדה ולשמרה. אבל מ"מ עם היות שצ"ל אתעדל"ת דוקא אבל עכ"ז נמשך אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת וכמ"ש מזה בד"ה ועשית בגדי קדש ועמ"ש סד"ה ואתחנן אל הוי' וסד"ה וישכם לבן וסד"ה אני ישנה בענין שראשי נמלא טל. ויוכזן זה בעבודת ה' דהנה אנו רואים שיש ב' מדרגות בעבודה. הא' בחי' אתעדל"ת ביגיעת נפש ויגיעת בשר בהעמקת הדעת בהתבוננות ולב נשבר שע"ז יבא בנפשו גילוי אור קרבת אלקים והיינו באתעדל"ת אתעדל"ע. ומדרגה הב' היינו שלפעמים יוכל להיות התפעלות בנפש שלא ע"י הכנה ויגיעה כלל וכמו שאנו רואים שיש הרבה אנשים שמתעוררים פתאום ויתלהב לבם ומוחס בתפלה משך זמן מה בלי נודע להם הסבה מאין בא אליהם התעוררות זאת ובמעט זמן יכלה כח התעוררות זאת. והיינו שהיא באמת הערה מלמעלה רק אתעדל"ע

(י' ע"י בהוספות.)

ה' קלא מלא לא כתיב אלא מלא כמבואר למעלה. ואפשר לומר שזהו בחי' גבוה יותר מכוכבים נראים מתוכה דסוכה שהוא רק כוכבים וניצוצים לבד מהמקיף, אבל בתורה שהיא בחי' תורה אור ממש היינו שמעצמות המקיף מאיר הארה גדולה ועצומה בבחי' פנימית. ועיין מ"ש במ"א גבי ק"ס דכתיב ויהי הענן והחשך ויאר שהענן דישת חשך סתרו בעצמו ממש נמשך בבחי' אור וגילוי. ועד"ז י"ל בענין פי' מגלה עמוקות מני חשך דגבי תורה. וכעין זה מצינו בשמיני עצרת שהוא שמחת תורה שהמקיפים דסוכות נמשכים בבחי' פנימית וכמ"ש במ"א ע"פ בצלו חמדותי וישבתי ופריו מתוק לחכי. שזהו ענין סוכות ושמע"צ. ובזהר פ' לך לך דפ"ה ע"ב פי' פסוק זה על עסק התורה בצלו דא קב"ה כו' ופריו מתוק לחכי אליו מלין דאורייתא דכתיב בהו ומתוקים מדבש כו' והיינו שהפרי היא המשכה בבחי' פנימית שנמשך מבחי' הצל והמקיף (וע"ז בזהר פ' נח דע"ב סע"ב):

והנה אתפשטותא דמשה בכל דרא היא בחי' הביטול שיש בכל אדם שהוא מבחי' משה ונחגו מ"ה כו' כמ"ש במ"א סד"ה משה ידבר. שעיקר עסק התורה צ"ל בבחי' ביטול ומשה הוא בחי' דעת שהוא הממשיך בחי' יחוד אור א"ס ב"ה למטה שיהא שורה ומתגלה בנפש האדם שיהא בבחי' אהל מועד מלשון ונועדתי לך שמה כו' אותיות ונודעתי דהיינו לידע את ה' שהוא חיי החיים ואין עוד מלבדו ע"ד מ"ש ראו עתה כי אני אני הוא. דהגם שמקרא זה נאמר על לעתיד כנ"ל מ"מ כח זה יש בכל נפש מישראל ביניקתה מנשמת משרע"ה לקשר מחשבתו בה' בקשר אמיץ וחזק כמו שהיא מקושרת בדבר גשמי שרואה לעיני בשר כו'. והנה עד"ז יובן ג"כ פי' לבוא אל אהל מועד היינו כי צריך להיות על דרך בא לכאן ותלמדו בידו כי הרי התורה שלפנינו נתלכשה בגשמיות. וכמ"ש ואנכי תרגלתי לאפרים פי' בחי' אנכי מי שאנכי תרגלתי והשפלתי בבחי' רגל הם כל ענינים גשמיים שבתורה שבע"פ כו' וצ"ל קחם על זרועותי בחי' אהבה ויראה כו' וזהו בחי' בא לכאן שהוא השתפכות הנפש למקורה ושרשה וכמ"ש בד"ה כי תבאו אל הארץ בפ' בהר ועמ"ש בד"ה יונתי בענין קומי לך כדי שתהיה רעייתו כו' ע"ש. והנה במשה ממש הפי' ולא יכול משה לבוא כו' מבואר למעלה דהיינו מפני שהענן היה מבחי' ישת חשך סתרו כנ"ל. אך בבחי' אתפשטותא דמשה שבכל אדם דהיינו הדעת שבנפש אלקית הפי' כפשוטו שלא יכול לבא ולהתגלות באדם בחי' דעת זה מחמת הסתר נה"ב. וכדי שיבא ויתגלה בחי' משה שבכל אדם להיות בחי' בא לכאן צריך לזה המשכת אתעדל"ע מלמעלה והיינו ע"י המצות שע"ז נאמר קחם על זרועותי כי צדקה תרומם וכמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' שע"י קיום המצות נמשך כח עליון ומקיפים עליונים להעלות הנפש ולקשרה בה'. וזהו ענין ויקרא אל משה. אני הוא הקורא שהמצות נק' מצות המלך ואיתא במדרש תנחומא פ' ויגש היו מכבדין את המצות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו והענין כמ"ש במ"א ע"פ וזכרתם את כל מצות הוי' ועשיתם אותם. כי הנה מצוה הוא מ"צ בא"ת ב"ש י"ה. והרי א"כ מצוה היא שם הוי' והיינו שנקראו המצות רמ"ח אברים דמלכא שהיא בחי' כלי לאור א"ס ממש. ולפעמים נקראו מצות המלך כי מצות מלך היא בחי' ציווי המלך שהוא מל' דאצילות. והענין כי המצות כמו שנמשכו למטה הוא בחי' מצות המלך אך שרשן למעלה הוא בחי' אברים דמלכא. והיינו ע"י אתעדל"ת של האדם ממשך להיות המצוה אברין דמלכא כו'. וזהו שבתחלה נק' המצות שלוחי ה'. והיינו כמו שהן תחלה בבחי' מל' וזהו ענין והנה סולם מוצב כו' ומלאכי אלקים עולים כו' פי' מלאכי אלקים הם המצות שהן מתעלים למעלה ע"י הסולם היא בחי' תפלה כמ"ש במ"א גבי ענין ויהכ"פ. אך מ"מ גם אז אינן שלוחים כמלאכים. שהמלאך הוא בחי' נברא יש מאין. אלא על דרך אני הוא הקורא. אני ממש.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ג

והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחוייבת.

ספר מסילת ישרים הקדמה

והנה כל אלה כללים צריכים פירוש גדול. ומצאתי לחכמינו ז"ל שכללו החלקים האלה בסדר וחילוק אחר יותר פרטי ומסודר לפי ההדרגה המצטרפת בהם לקנות אותם על נכון. והוא מה שאמרו בברייתא, הובאה במקומות שונים בש"ס אחד מהם בפרק לפני אידיהן (דף כ), זה לשונו: מכאן אמר רבי פינחס בן יאיר: "תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי רוח הקדש, רוח הקדש מביאה לידי תחית המתים".

והנה על - פי הברייתא הזאת הסכמתי לחבר חבורי זה ללמד לעצמי ולהזכיר לאחרים תנאי העבודה השלמה למדרגותיהם. ואבאר בכל אחד מהם עניניו וחלקיו או פרטיו, הדרך לקנות אותו ומה הם מפסידיו, והדרך לישמר מהם. כי אקרא בו אני וכל מי שימצא בו נחת, למען נלמד ליראה את ה' אלקינו ולא תשכח ממנו חובתנו לפניו, ואשר חמירות הטבע משתדל להסיר מלבנו הקריאה וההסתכלות - יעלה על זכרוננו ויעירנו אל המצוה עלינו וה' יהיה בכסלנו וישמור רגלנו מלכד. ותתקיים - בנו בקשת המשורר האהוב לאלקינו (תהלים פו): הורני ה' דרך אהלך באמתך יחד לבבי ליראה שמך. אמן כן יהי רצון:

אברבנאל פרשת יתרו פרק כ

וכבר זכרתי שלא באו בדבורים האלה מצות אמוניות כי לא יפול על האמונה שם המצוה וגדרה אלא מצות מעשיות ומפני זה לא צוה ית' שיאמינו עיקר תורתנו ויסודותיה עם היות שכל הי"ג עיקרי' שזכר הרב המורה בפירוש לפרק חלק כלם תלמד מהדבורים האלה אם היסוד הראשון שהוא מציאות האל מפאת החומר והמצוה וזה כח הדבור הראשון אנכי ה' אלהיך.

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק א הלכה א

יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא מציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו.

תניא ליקוטי אמרים פרק כו

ברם כגון דא צריך לאודעי כלל גדול כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה. הנה אם האחד הוא בעצלות וכבודות ינוצח בקל ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו ככה

ממש בנצחון היצר אי אפשר לנצחו בעצלות וכבודות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן כ"א בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם. ומ"ש בכל עצב יהיה מותר פי' שיהיה איזה יתרון ומעלה מזה הנה אדרבה מלשון זה משמע שהעצב מצד עצמו אין בו מעלה רק שיגיע ויבא ממנו איזה יתרון והיינו השמחה האמיתית בה' אלהיו הבאה אחר העצב האמיתי לעתים מזומנים על עונותיו במר נפשו ולב נשבר שע"י זה נשברה רוח הטומאה וס"א ומחיצה של ברזל המפסקת בינו לאביו שבשמים כמ"ש בזהר ע"פ רוח נשברה לב נשבר וגו' ואזי יקוים בו רישיה דקרא תשמיעני ששון ושמחה וגו' השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה וגו' וזהו טעם הפשוט לתיקון האר"י ז"ל לומר מזמור זה אחר תיקון חצות קודם הלימוד כדי ללמוד בשמחה אמיתית בה' הבאה אחר העצב שיש לשמחה זו יתרון כיתרון האור הבא מן החשך דוקא כמ"ש בזהר על פסוק וראיתי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור כו' ע"ש וד"ל ומקרא מלא דבר הכתוב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה וגו' ונדע לכל פי' האר"י ז"ל על פסוק זה:

והנה עצה היעוצה לטהר לבו מכל עצב ונדנוד דאגה ממילי דעלמא ואפי' בני חיי ומזוני מודעת זאת לכל מאמר רז"ל כשם שמברך על הטובה כו' ופירשו בגמ' לקבולי בשמחה כמו שמחת הטובה הנגלית ונראית כי גם זו לטובה רק שאינה נגלית ונראית לעיני בשר כי היא מעלמא דאתכסי' שלמעלה מעלמא דאתגליי' שהוא ו"ה משם הוי"ה ב"ה ועלמא דאתכסיא הוא י"ה וז"ש אשרי הגבר אשר תיסרנו י"ה וגו' ולכן ארז"ל כי השמחים ביסורים עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו כי השמחה היא מאהבתו קרבת ה' יותר מכל חיי העוה"ז כדכתיב כי טוב חסדך מחיים וגו' וקרבת ה' היא ביתר שאת ומעלה לאין קץ בעלמא דאתכסיא כי שם חביון עוזו ויושב בסתר עליון ועל כן זוכה לצאת השמש בגבורתו לעתיד לבא שהיא יציאת חמה מנרתקה שהיא מכוסה בו בעוה"ז ולעתיד תתגלה מכסויה דהיינו שאז יתגלה עלמא דאתכסיא ויזרח ויאיר בגילוי רב ועצום לכל החוסים בו בעוה"ז ומסתופפים בצלו צל החכמה שהוא בחי' צל ולא אורה וטובה נראים וד"ל: אך העצבות ממילי דשמיא צריך לשית עצות בנפשו לפטר ממנה אין צריך לומר בשעת עבודה שצריך לעבוד ה' בשמחה ובטוב לבב אלא אפילו מי שהוא בעל עסקים ודרך ארץ אם נופל לו עצב ודאגה ממילי דשמיא בשעת עסקיו בידוע שהוא תחבולת היצר כדי להפילו אח"כ בתאוות ח"ו כנודע שאל"כ מאין באה לו עצבות אמיתית מחמת אהבת ה' או יראתו באמצע עסקיו. והנה בין שנפלה לו העצבות בשעת עבודה בת"ת או בתפלה ובין שנפלה לו שלא בשעת עבודה זאת ישים אל לבו כי אין הזמן גרמא כעת לעצבות אמיתית אפי' לדאגת עונות חמורים ח"ו. רק לזאת צריך קביעות עתים ושעת הכושר בישוב הדעת להתבונן בגדול' ה' אשר חטא לו כדי שע"י זה יהיה לבו נשבר באמת במרירות אמיתית וכמבואר עת זו במ"א ושם נתבאר ג"כ כי מיד אחר שנשבר לבו בעתים קבועים ההם אזי יסיר העצב מלבו לגמרי ויאמין אמונה שלימה כי ה' העביר חטאתו ורב לסלוח וזו היא השמחה האמיתית בה' הבאה אחר העצב כנ"ל:

תלמוד בבלי מסכת חולין דף סו עמוד ב

תנן התם: כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת; יש לו קשקשת ויש לו סנפיר -

דג טהור, יש לו סנפיר ואין לו קשקשת - דג טמא. מכדי אקשקשת קא סמכינן, ליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר! אי כתב רחמנא קשקשת ולא כתב סנפיר, הוה אמינא מאי קשקשת - סנפיר, ואפי' דג טמא, כתב רחמנא סנפיר וקשקשת. והשתא דכתב רחמנא סנפיר וקשקשת, ממאי דקשקשת לבושא הוא? דכתיב ושריון קשקשים הוא לבוש, וליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר! א"ר אבהו, וכן תנא דבי ר' ישמעאל: יגדיל תורה ויאדיר.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לא עמוד א

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה, שנאמר: אז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה, אימתי - בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה. אמרו עליו על ריש לקיש, שמימיו לא מלא שחוק פיו בעולם הזה מכי שמעה מרבי יוחנן רביה.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ל עמוד ב

אלא אמר רב נחמן בר יצחק מהכא: עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. מאי וגילו ברעדה? אמר רב אדא בר מתנא אמר רבה במקום גילה שם תהא רעדה. אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזייה דהוה קא בדח טובא, אמר: וגילו ברעדה כתיב! אמר ליה: אנא תפילין מנחנא. רבי ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא, חזייה דהוה קא בדח טובא, אמר ליה, בכל עצב יהיה מותר, כתיב! - אמר ליה: אנא תפילין מנחנא. ופרש"י דהוה קא בדח טובא - יותר מדאי, ונראה כפורק עול. תפילין מנחנא - והם עדות שממשלת קוני ומשרתו עלי.

מאור עינים דברים פרשת דברים

והאמת הוא כמו שדרשו בש"ס (ברכות ל ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה ולהבין דברי הש"ס דנודע שהיראה היא השער לה' אשר צדיקים יבואו בו ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא, י) שתחלת כל עבודתו ותחלת דברו הדבורים צריך שתקדים לו ותתעורר עליו יראתו יתברך ואם יש לו דעת שהוא תענוג כאמור אזי על ידי הדעת ההוא נמשך לו תענוג גדול בעבודתו מעולם התענוג ומתחיל לעבוד את ה' בשמחה ונמצא שמקשר ומיחד ומעלה את עולם היראה בעולם התענוג על ידי מה שנתעורר בקרבו כך כנודע באתערותא דלתתא וכו' ונעשה יחוד גמור באמת

שולחן ערוך אורח חיים סימן תקס סעיף ה

אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה. ובמג"א שם ס"ק יב אסור לאדם כו'. כי שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה.

לבוש אורח חיים סימן תקס סעיף ד

מכל מקום אסור לכל אדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה, כי השמחה היתרה מרגילה את האדם לעבירה, וכתיב

[תהלים קכו, ב] אז ימלא שחוק פינט בעולם הבא שנהיה נהנין מזיו שכינה ולא בעולם הזה. **ובאליהו רבה שם** בעולם הבא וכו'. דהיינו שיפסוק היצר הרע, אבל בזמן הזה אף שבית המקדש היה קיים אסור כיון דיצר הרע שולט, ועיין ברבינו יונה ר"פ אין עומדין [ברכות כא ע"ב ד"ה אסור] דמשמע דפסוק קאי בזמן הגאולה אף שעדיין היצר הרע שולט ואינן נהנין מזיו השכינה. והלבוש נראה שלא עיין ברבינו יונה גופיה רק בב"י [ד"ה ואסור] שמביא בקצרה. מיהו בספרי דברי אליה על תהלים פירשתי הפסוק לפירוש זה, ומשמע דבשמחה של מצוה מותר, מיהו הט"ז [סק"ז] כתב דבזמן הגלות אפילו בחתונה ופורים לא ימלא פיו שחוק וצ"ע: **ובאר היטיב שם** שחוק. ואפילו בשמחה של מצוה כגון בחתונה או פורים ט"ז (ובספר אליה רבה הניח בצ"ע).

Rabbi Shtern

ליקוטי מוהר"ן תורה רפב

וכן צריך האדם למצוא גם בעצמו, כי זה ידוע שצריך האדם ליזהר מאד להיות בשמחה תמיד, ולהרחיק העצבות מאד מאד (כמבואר אצלינו כמה פעמים) ואפי' כשמתחיל להסתכל בעצמו ורואה שאין בו שום טוב, והוא מלא חטאים, ורוצה הבעל דבר להפילו על ידי זה בעצבות ומרה שחורה ח"ו, אעפ"כ אסור לו ליפול מזה, רק צריך לחפש ולמצוא בעצמו איזה מעט טוב, כי איך אפשר שלא עשה מימיו איזה מצוה או דבר טוב, ואף שכשמתחיל להסתכל באותו הדבר הטוב, הוא רואה שהוא ג"כ מלא פצעים ואין בו מתום, היינו שרואה שגם המצוה והדבר שבקדושה שזכה לעשות, הוא ג"כ מלא פניות ומחשבות זרות ופגמים הרבה, עכ"ז איך אפשר שלא יהיה באותה המצוה והדבר שבקדושה איזה מעט טוב, כי עכ"פ איך שהוא, עכ"פ היה איזה נקודה טובה בהמצוה והדבר טוב שעשה, כי צריך האדם לחפש ולבקש למצוא בעצמו איזה מעט טוב, כדי להחיות את עצמו, ולבוא לידי שמחה כנ"ל, ועל ידי זה שמחפש ומוצא בעצמו עדיין מעט טוב. עי"ז הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות ויוכל לשוב בתשובה, בבחינות ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו כנ"ל, היינו כמו שצריכין לדון אחרים לכף זכות אפי' את הרשעים ולמצוא בהם איזה נקודות טובות. ועי"ז מוציאין אותם באמת מכף חובה לכף זכות, בבחי' ועוד מעט וכו' והתבוננת וכו' כנ"ל, כמו כן הוא אצל האדם בעצמו, שצריך לדון א"ע לכף זכות, ולמצוא בעצמו איזה נקודה טובה עדיין, כדי לחזק א"ע שלא יפול לגמרי ח"ו, רק אדרבא יחיה א"ע, וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו, דהיינו מה שזכה לעשות מימיו איזה מצוה או איזה דבר טוב, וכמו כן צריך לחפש עוד, למצוא בעצמו עוד איזה דבר טוב, ואף שגם אותו הדבר הטוב הוא ג"כ מעורב בפסולת הרבה, עכ"ז יוציא משם ג"כ איזה נקודה טובה, וכן יחפש וילקט עוד הנקודות טובות, ועי"ז נעשין נגונים כמבואר במ"א (במאמר ויהי מקץ בסי' נד), בחי' מנגן בכלי זמר, שהוא בחי' שמלקט הרוח טובה מן הרוח נכאה עצבות רוח ע"ש. [והכלל כי נגינה דקדושה היא גבוה מאד מאד כידוע, ועיקר הניגון נעשה, ע"י בירור הטוב מן הרע, שע"י שמבררין ומלקטין הנקודות טובות מתוך הרע, עי"ז נעשים נגונים זמירות, ע"ש היטב]. ועל כן ע"י שאינו מניח להפיל א"ע ומחיה א"ע במה שמחפש ומבקש ומוצא בעצמו איזה נקודות טובות ומלקט ומברר אלו הנקודות טובות, מתוך הרע והפסולת שבו וכו' כנ"ל, עי"ז נעשין נגונים כנ"ל, ואזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה'.

כי זה ידוע שכשהאדם נופל בדעתו מחמת גשמיותו ומעשיו הרעים שרואה שהוא רחוק מאד מאד מן הקדושה באמת, אזי ע"פ רוב אינו יכול להתפלל כלל מחמת זה. ואינו יכול לפתוח פיו כלל, מחמת גודל העצבות והמרה שחורה והכבידות שנופל עליו, ע"י שרואה גודל עוצם ריחוקו מהש". אבל כשהוא מחי' א"ע ע"פ העצה הנ"ל. דהיינו שאע"פ שידוע בעצמו שיש לו מעשים רעים וחסאים הרבה מאד, והוא רחוק מאד מאד מהש", אעפ"כ הוא מחפש ומבקש ומוצא בעצמו עדיין איזה נקודות טובות כנ"ל, ומחיה ומשמח א"ע בזה, כי בוודאי ראוי להאדם, להגדיל שמחתו מאד בכל נקודה ונקודה טובה מקדושת ישראל שמוצא בעצמו עדיין, ואזי כשמחיה ומשמח א"ע עי"ז כנ"ל אזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה'. וזה בחי' (תהלים קמו) אזמרה לאלקי בעודי וכו'.

ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה צו

עוד אמר לענין התבודדות שהיה דרכו ז"ל לזרז מאד בזה להיות רגיל מאד בהתבודדות לפרש שיחתו לפני השם יתברך בכל יום ויום. ואמר שאפילו כשאין יכולין לדבר כלל. אפי' כשמדברין רק דיבור אחד גם כן טוב מאד. ואמר. שאפילו אם אינו יכול לדבר רק דיבור אחד. יהיה חזק בדעתו. וידבר אותו הדיבור כמה וכמה פעמים בלי שיעור וערך. ואפי' אם יבלה כמה וכמה ימים בדיבור זה לבד. גם זה טוב. ויהיה חזק ואמיץ וירבה לדבר אותו הדיבור פעמים אין מספר. עד שירחם עליו השם יתברך. ויפתח פיו ויוכל לפרש שיחתו:

ואמר שהדיבור יש לו כח גדול מאד. כי הלא יכולין ללחוש על קנה שריפה שלא תוכל לירות. והבן: ואז כשדיבר מזה. דיבר הרבה מהתבודדות. והאריך מאד בשיחה נפלאה בכמה מיני לשונות. וחיזק אותנו וזירז אותנו מאד מאד בזה להתחזק להרבות בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. ואמר. שרצונו שיהיה לנו כל היום כולו התבודדות. ולבלות כל היום על זה. אך לאו כל אדם יכול לקיים זאת. על כן בהכרח לצוות להם שיהיה להם על כל פנים איזה שעה התבודדות. כי גם זה טוב מאד. אבל מי שלבו חזק בה'. ורוצה לקבל עליו עול עבודתו ית' באמת. רצונו. שיהיה לו כל היום התבודדות. והזכיר אז מאמר חז"ל (ברכות כא) ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו:

רבינו בחיי דברים פרשת כי תבוא פרק כח פסוק מז

תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה. יאשימנו הכתוב בעבדו השי"ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצות, והשמחה במעשה המצוה מצוה בפני עצמה, מלבד השכר שיש לו על המצוה יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצוה כשלא עשאה בשמחה, ולכך צריך שיעשה אדם המצות בשמחה ובכוונה שלמה, וכן אמרו במדרש רות: (רות רבה ה, ו) אלו היה יודע ראובן שהקב"ה מכתוב עליו: (בראשית לז, כא) "וישמע ראובן ויצלהו מידם", בכתפו היה מוליכו לאביו, ואלו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו: (שמות ד, יד) "וראך ושמח בלב", בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, ואלו היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו: (רות ב, יד) "ותאכל ותשבע ותותר", עגלים פטומים היה מאכילה.

שיח שרפי קודש

תקפת-קפא

ויסבל מעט המרירות מזכוף גופו, ירגיש אחר-כך כל מיני חיות ותענוג.

תקפ

ספר רבנו ז"ל, פעם אחת חלם איש אחד שבעיר ווינה שפתח הגשר העומד במקום זה וזה, נמצא שם אוצר גדול, ונסע לשם ונעמד אצל הגשר וחפש עצות, איך לחפר שם, כי ביום אינו יכול מחמת העוברים ושבים, בין כך עבר שם איש חיל ושאל אותו: "יהודי, מה אתה עומד וחושב?" וחשב בדעתו, שטוב שיספר לו חלומו, כדי שהוא יסיעו ויתחלקו יחדו, וספר לו, ענה ואמר לו: אוי! יהודי טפש, מה אתה שם לב לחלומות?! גם אני חלמתי שבמקום זה וזה אצל אדם זה וזה, מיר האט זיך אויך גיחלומ'ת אז דא און דא בא דעם און דיי וזהזכיר העיר של האיש ושמו של האיש הזה, במחסנו נמצא אוצר, וכי אסע לההוא? אין מאגיזאן איז דא א אוצר, וועל איך פארן צו יענעם?! השתומם היהודי, כי הזכיר שמו ושם עירו בדיוק, וחזר לביתו וחפר בהמגיזאן שלו ומצא האוצר... אחר-כך אמר היהודי: פעת יודע אני, האוצר נמצא אצלי, רק לדעת מהאוצר מוכרחים לנסוע לוויין. "איצט וויס איך שוין: דער אוצר איז בא מיר!, נאר וויסן פון דעם אוצר מוז מען פארן קיין וויין"... כך בענין עבודת ה', שהאוצר הוא אצל כל אחד בעצמו, אולם לידע מהאוצר מוכרח לנסע להצדיק. ויש אומרים, שרמו רבנו לחסרון הדבר, שאין צריך לנסע למרחקים ולעשות דברים מפלאים כדי למצא את האוצר, אלא כל אחד במקומו אצלו נמצא האוצר! אלא שרק רבו הלבושים, וצריך לחפשו היטב; וכשיחפשו היטב, ימצא את האוצר במקומו הוא.

תקפא

פעם אחת נפל בן-מלך אחד לשגעון, שהוא תרנגול הודו הנקרא "הנדיק", וצריך הוא לישוב ערם תחת השלחן ולגור חתיכות

לחם ועצמות כמו הנדיק, וכל הרופאים נואשו מלעזר לו ולרפאותו
 מזה, והיה המלך בצער גדול מזה, עד שבא חכם אחד ואמר: אני
 מקבל על עצמי לרפאותו! והלך והפשיט גם-כן את עצמו ערס וישב
 תחת השלחן אצל בן-המלך הנ"ל וגם בן גרר פרורים ועצמות.
 ושאלו בן-המלך: "מי אתה? ומה אתה עושה פה?" והשיב לו:
 "ומה אתה עושה פה?" אמר לו: "אני הנדיק!" אמר לו: "אני גם-כן
 הנדיק!" וישבו שניהם יחד כך איזה זמן, עד שנעשו רגילים זה עם
 זה. ואז רמו החכם לבני-הבית להשליך להם פתנות, ואמר החכם
 "האנדיק" לבן-המלך: "אתה חושב, שהנדיק אינו יכול לילך עם
 פתנות? יכולים להיות לבוש פתנות, ואף-על-פי-כן יהא הנדיק! פי
 במקום אחד ראיתי הנדיקעס לבושים בפתנות..." ולבשו שניהם
 הפתנות, ואחר איזה זמן רמו והשליכו להם גם מכנסים. ואמר לו
 החכם גם-כן פנ"ל: "אתה חושב, שעם מכנסים לא יכולים להיות
 הנדיק?! וכו'", עד שלבשו המכנסים, וכן — עם שאר הבגדים.
 ואחר-כך רמו והשליכו להם מאכלי אדם מהשלחן, ואמר לו: "אתה
 חושב שאם אוכלים מאכלים טובים, כבר אינך הינדיק?! אפשר
 לאכול פאדם ולהיות הינדיק! איז מען שוין קיין הינדיק נישט?!
 מען קען עסן און אויף זיין א הינדיק!" ואכלו. ואחר-כך אמר
 לו: "אתה חושב, שהנדיק מקרח להיות דוקא תחת השלחן?!
 יכולים להיות הנדיק ולהיות אצל השלחן!" וכן התנהג עמו, עד
 שרפא אותו לגמרי, וזה בחינת, מה שאמרו רז"ל (שומר טוב קטז, ה)
 על הפסוק הנאמר בשלמה (מלכים-א ה, יא): "ויחפם מכל האדם"
 אפלו מן השוטים, והנמשל מוכן למבינים. (אמר הפותב יכולים
 לומר, שהאדם רוצה להתקרב לעבודת השם הלא הוא הנדיק כי הוא
 מלבש בחמירות וכו', ובדרך זה יכולים מעט מעט לקרב את עצמו
 לעבודת השם, עד שנכנסים לגמרי. וכן בהתקרבות אנשים על דרך
 זה, ודי למבין) (מעשיות ומשלים).

ליקוטי מוהר"ן תורה קסט

(דברים ז) והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם. כי כשיש צרות ח"ו, הן צרות בכלליות או בפרטיות, א"א לרקד כי כשיש דינין מוסרין אותן לשלוחי הדין. והם נקראים רצים (זוהר בראשית מג) והם בחי' רגלין, ואזי הרגלין כבדים מחמת הדמים שנתפשטו לשם, היינו הדינין, כי דמים בחי' דינים. וכשנולד הדין אזי יוצאין הדמים מהרגלין, כי בשעת לידה יוצאין הדמים מרגלי האשה, וע"כ נצטננין רגליה כשארז"ל (סוטה יא ע"ב). ועיקר הלידה ע"י שיוצאין הדמים מהרגלין, היינו שיוצאין הדינין מהרגלין, כי בשעת עיבור הוא בחי' דין (א) כשארז"ל (ברכות כט ע"ב) בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשה עוברה, נמצא שעיבור הוא בחי' דין. ולידה הוא בחי' המתקת הדין, כי אז בשעת לידה יוצאין הדמים מהרגלין שעי"ז עיקר הלידה כנ"ל. (ועיין מזה בליקוטי תנינא בסי' ב). וע"כ בעת הדין והצרה ח"ו א"א לרקד, כי אז א"א להגביה הרגלין כי הרגלין הם כבדים בשעת התגברות הדינין מחמת שהדמים שהם בחי' דינין נמשכין אז לתוך הרגלין כנ"ל. אבל כשיוצאין הדמים שהם הדינין מהרגלין דהיינו כשנמתקין הדינין אזי הרגלין קלים, ואזי יכולה השמחה להתפשט שם, עד שירקד מחמת השמחה:

ולהמתיק הדין, הוא ע"י שהאדם דן א"ע, דהיינו על כל מה שעושה ידיו וישפוט בעצמו א"ע על כל דבר אם כן ראוי לו לעשות, ויפשפש במעשיו ויתקנם כראוי ע"פ דין ומשפט התורה, ועי"ז שהאדם דן ושופט את עצמו, על ידי זה ממתיק ומבטל הדין שלמעלה. כי כשיש דין למטה אין דין למעלה. (ועיין מזה לעי' בסי' טו) ואז כשנמתק הדין אזי יוצאין הדמים מהרגלין ואזי יכולה השמחה להתפשט ברגלין עד שזוכה לריקודין:

וזוהו והיה עקב תשמעון. והיה לשון שמחה (א). עקב הם הרגלין, היינו לזכות לשמחה עד שהעקביים שהם הרגלין ישמעו השמחה, זה זוכין ע"י את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם. שתשמרו לעשות בעצמיכם המשפטים והדינים, שעי"ז נתבטל הדין שלמעלה כנ"ל, ואז והיה עקב תשמעון שתשמעו השמחה בהרגלין ע"י שיוצאים משם הדינים כנ"ל:

עוד מצאתי, שזהו בחי' ושמר ה' לך את הברית. כי כשתזכה לשמחה אזי הש"י בעצמו ישמור לך את הברית דהיינו שיהי' בעזרך לשמור את הברית קודש, **כי עיקר פגם הברית הוא ע"י עצבות כידוע**, כי פגם הברית בא ע"י הקליפה הידועה שנקראת לילית ע"ש שמיללת תמיד שזהו בחי' עצבות, וע"כ עיקר שמירת הברית זוכין ע"י שמחה, כי ע"י שמחה זוכין שהש"י בעצמו יעזור לו לשמור את הברית קודש כנ"ל:

Dr. David Lieberman

בראשית רבה פרשת בראשית פרשה יב אות ו

אר"י בר סימון אותה האורה שנברא בה העולם, אדם הראשון עמד והביט בה מסוף העולם ועד סופו.

Selected emails from our listeners

Dear Mr. Lichtenstein,

I respect your work and truly enjoy your show .It is both informative and entertaining, with plenty of Torah along the way. Bimchila, I am no Talmid Chacham ,but it is clear from your choices of guests for the most recent "Simcha" episode there was no guest who was a mainstream non-Chassidic Daas Torah. Unfortunately there is an false perception out there that Chassidim have a monopoly on Simcha, and there is limited Simcha in the Litvishe/Yeshivishe world. Simcha doesn't necessarily need to be an external open expression but rather a state of heart and mind. Our youth need to hear and know this.

All the best,

Avi Barrish

Dear Dovid,

First, I really enjoy listening to the headlines radio show. Thank you for creating this outlet to be Marbitz Torah to so many people, and open up the community to the diverse viewpoints on important issues.

I have a suggestion for a topic that often troubles me:

As Torah Jews we value learning Torah B'iyun, among many reasons, because it trains us to carefully weigh different sides of an issue, think on both sides of an argument, and isolate the Nekudas Hamachlokes. We can break down a situation into all of its many Tzadim, analyze them individually and how they relate to each other and build clarity out of what seemed impossibly complex. Indeed, the Rabbi who can demonstrate, through his Teshuvos, his ability to account for every facet of an issue and weigh each one with great precision when making a halakhic decision, earns the respect and authority over the Jewish people.

However, it seems to me that, for some reason, it is not uncommon among leaders within the Jewish community to dismiss other Hashkafos entirely without showing signs of the same rigorous process.

Even if other Hashkafos have what we would consider, "obvious mistakes", often people fall for what is known as the "fallacy fallacy" - the assumption that if one detail of something is false then it all must be false. Undoubtedly, there are aspects of Yeshivish society which people can and do use as reasons to dismiss Yeshivish society altogether.

Having dealt with people of many different Hashkafos (and I believe this holds true as well with people of different beliefs, political positions, etc.), I have seen that they are all passionate about genuine Jewish values and are led by the same moral compass that leads us. When we dismiss them entirely, they are only reinforced in their position, as they think: "anyone who dismisses a genuinely Jewish ideal must be misguided." Instead, if we would acknowledge the legitimacy of the ideals that drive them, but instead disagree for example: on how practically that ideal should play a role in our lives, they would be much more open to listening.

So in short, my question is that with all the expertise that our Rabbinic Leadership has in breaking down halakhic issues into nuanced points, is there a Mekor/Svara why when it comes to questions of Hashkafa it is legitimate to dismiss or delegitimize other opinions.

As a possible guest: To my knowledge the best example of a Rov who seeks the root of Hashkafic Machlokes instead of dismissing or delegitimizing it is Rabbi Yitzchok Breitowitz of Ohr Somayach.

Thank you very much for your time,

Continued Hatzlocha,

Shraga Silver

Selected audio from our listeners

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the show 3 *click here*

Comments on the show 4 *click here*

Comments on the show 5 *click here*

Show suggestion- alternative medicines *click here*